

CZU 343.1

<https://doi.org/10.52507/2345-1106.2026-1.07>

**SPECIFICUL ȘI PARTICULARITĂȚILE DECIZIEI PROCESUALE CU PRIVIRE LA CONEXAREA ȘI
DISJUNGerea CAUZELOR PENALE ÎN ACTIVITATEA ORGANELOR DE URMĂRIRE PENALĂ**

JITARIUC Vitalie,

Doctor în drept, conferențiar universitar,
Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul,
Universitatea Tehnică a Moldovei.
Cercetător asociat la Institutul de Cercetări Juridice
„Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române.

E-mail: vjitariuc@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9361-4460>

BRIA Iulia,

avocat, Doctor în drept, lector universitar,
Centrul Universitar „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul,
Universitatea Tehnică a Moldovei.

E-mail: iyjitariuc@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2989-0524>

REZUMAT

Decizia (hotărârea) procesuală cu privire la conexarea și disjungerea cauzelor penale reprezintă un aspect esențial în cadrul activității organelor de urmărire penală, având un impact direct asupra eficienței procedurale și asupra respectării drepturilor fundamentale ale persoanelor participante la procesul penal. Tema este deosebit de actuală în contextul reformelor legislative și a necesității consolidării unui sistem procesual-penal coerent și predictibil, capabil să răspundă complexității infracționalității contemporane. Articolul analizează cadrul juridic și practica aplicării instituției conexării și disjungerii cauzelor penale, punând accent pe rolul acestora pe eficientizarea procesului penal. Se evidențiază, totodată, că în literatura de specialitate există o insuficiență acută de publicații dedicate acestui subiect, ceea ce determină o

necesitate stringentă de aprofundare științifică și clarificare doctrinară. Printr-o analiză critică a prevederilor legislative, a practicii judiciare și a opiniei doctrinare, studiul subliniază lacunele normative actuale, precum și consecințele practice ale aplicării eronate a deciziilor de conexare și disjungere a cauzelor penale. Importanța temei este susținută de multiplele implicații procesuale: eficiența urmăririi penale, garantarea dreptului la un proces echitabil, precum și impactul asupra „securității juridice” a participanților la procesul penal. Articolul argumentează necesitatea unei abordări mai riguroase în doctrina procesual-penală și propune direcții de dezvoltare a cercetării, astfel încât deciziile procesuale referitoare la conexarea și disjungerea cauzelor penale să fie fundamentate temeinic și să contribuie la o mai bună administrare a justiției penale.

Cuvinte-cheie: disjungere, conexare, decizie, hotărâre, ordonanță, cauză penală, acuzare, proces penal, urmărire penală, organ de urmărire penală, act procedural, adoptare, formă procesuală, competență, scop, volum, legalitate, temeinicie.

THE SPECIFIC CHARACTER AND PARTICULARITIES OF THE PROCEDURAL DECISION ON THE JOINDER AND SEVERANCE OF CRIMINAL CASES IN THE ACTIVITY OF CRIMINAL PROSECUTION BODIES

JITARIUC Vitalie,

PhD in law, Associate Professor,
"Bogdan Petriceicu Hașdeu" University Centre of Cahul,
Technical University of Moldova.

Associate Researcher at the Institute of Legal Research
"Acad. Andrei Rădulescu" of the Romanian Academy.

E-mail: vjitariuc@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9361-4460>

BRIA Iulia,

Attorney-at-Law, PhD in law, University Lecturer,
"Bogdan Petriceicu Hașdeu" University Centre of Cahul,
Technical University of Moldova.

E-mail: ijjitariuc@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2989-0524>

SUMMARY

The procedural decision (ruling) on the joinder and severance of criminal cases represents an essential aspect of the activity of criminal prosecution bodies, having a direct impact on procedural efficiency and on the observance of the fundamental rights of persons participating in criminal proceedings. The topic is particularly timely in the context of legislative reforms and the need to consolidate a coherent and predictable criminal procedural system capable of responding to the complexity of contemporary criminality. The article analyzes the legal framework and the practice of applying the institution of joinder and severance of criminal cases, with emphasis on their role in streamlining the criminal process. It is equally highlighted that the specialized literature suffers from an acute scarcity of publications dedicated to this subject, which gives rise to a pressing need for in-depth scholarly inquiry and doctrinal clarification. Through a critical analysis of legislative provisions, judicial practice, and doctrinal opinion, the study underscores the existing normative gaps, as well as the practical consequences of the erroneous application of decisions on the joinder and severance of criminal cases. The significance of the topic is supported by its multiple procedural implications: the efficiency of criminal prosecution, the guarantee of the right to a fair trial, and the impact on the "legal certainty" of the participants in criminal proceedings. The article argues for the necessity of a more rigorous approach within criminal procedural doctrine and proposes directions for the development of research, so that procedural decisions concerning the joinder and severance of criminal cases may be soundly grounded and may contribute to a better administration of criminal justice.

Key words: severance, joinder, decision, ruling, prosecutorial order, criminal case, accusation, criminal proceedings, criminal prosecution, criminal prosecution body, procedural act, adoption, procedural form, jurisdiction, purpose, scope, legality, well-foundedness.

Introducere. Clasificarea formelor de realizare a dreptului, din punct de vedere practic, este strâns legată de alegerea metodelor de asigurare a desfășurării normale a procesului de realizare a normelor juridice și de atingerea rezultatelor cerute de legiuitor. Din acest motiv, rolul determinant în sistemul formelor posibile de realizare a normelor de drept procesual penal revine aplicării acestora. Datorită proprietăților sale, aplicarea

dreptului este mecanismul care materializează instituția normelor juridice [20, p. 145], din care fac parte conexarea și disjungerea cauzelor penale.

Aplicarea acestei instituții juridice în procesul penal se realizează prin adoptarea unor decizii corespunzătoare de către persoanele cu funcții de răspundere din cadrul organelor de drept. Faptul că disjungerea și conexarea cauzelor penale reprezintă nu doar o instituție juridică, ci

și o decizie procesuală nu suscită îndoieli în rândul niciunui dintre autorii care și-au consacrat lucrările instituției vizate a dreptului procesual-penal [11, pp.45-56; 19, pp. 12-30].

Totuși, autorii respectivi se limitează fie la constatarea acestui fapt, fie la acceptarea simultană a mai multor variante ale trăsăturilor deciziei (hotărârii) procesuale, propuse de cercetătorii care s-au ocupat de problematica respectivă, fără a susține o anumită poziție printr-o argumentare corespunzătoare. În lucrările unor cercetători pot fi identificate următoarele categorii de trăsături ale deciziilor (hotărârilor, ordonanțelor) privind conexarea și disjungerea cauzelor penale:

- adoptarea acestor decizii de către organe de stat competente și persoane cu funcții de răspundere;
- materializarea lor într-o formă determinată de lege [12, p. 30].

Activitățile din faza de urmărire penală care, în final, sunt concentrate și prezentate în forma unui act scris au o dinamică și o structură specifică [6, p. 32]. În pofida existenței trăsăturilor menționate, pentru formularea noțiunii de „decizie ordonanță, hotărâre” privind conexarea și disjungerea cauzelor penale este necesar să se recurgă la dispozițiile generale privind deciziile procesuale consacrate în doctrină, a căror natură este considerată a fi suficient de elucidată [12, p. 30].

Baza teoretico-metodologică a cercetării. Baza teoretico-metodologică a cercetării se fundamentează pe conceptele și principiile dreptului procesual penal, în special pe principiile legalității, celerității, economiei procesuale și respectării drepturilor fundamentale ale participanților la procesul penal, care guvernează adoptarea deciziilor procesuale privind conexarea și disjungerea cauzelor penale. Suportul teoretic al studiului este constituit din literatura de specialitate referitoare la activitatea organelor de urmărire penală, la actele și deciziile procesuale ale acestora, fiind evidențiată insuficiența acută a cercetărilor dedicate explicit instituției conexării și disjungerii cauzelor penale. Baza normativă include prevederile Codului de procedură penală al Republicii Moldova. Din punct de vedere metodologic, cercetarea utilizează metode generale și speciale de cunoaștere științifică, precum analiza și sinteza, metoda juridico-dogmatică, metoda sistemică și metoda comparativă, ceea ce permite o abordare complexă și critică a deciziilor procesuale privind conexarea și disjungerea cauzelor penale.

Discuții și rezultate obținute. Nu se poate afirma în mod categoric faptul că abordarea privind definirea noțiunii și conținutul principalelor trăsături ale deciziei procesuale este pe deplin univocă. Astfel, de exemplu, P. A. Lupinskaia, care a acordat o atenție deosebită acestei problematice, menționează: „Decizia în procesul penal poate fi definită ca un act juridic, îmbrăcat într-o formă procesuală stabilită de lege, prin care organul de urmărire penală, procurorul, judecătorul sau instanța de judecată, în limitele competenței sale, în ordinea prevăzută de lege, oferă răspunsuri la problemele juridice apărute în cauza penală și exprimă o voință de autoritate cu privire la acțiunile ce decurg din circumstanțele constatate și din prescripțiile legii, orientate spre realizarea scopurilor procesului penal” [17, p. 18].

Împărtășind poziția lui P. A. Lupinskaia, autorul A. Ia. Dubinski oferă o definiție apropiată ca esență și conținut: „Decizia procesuală a reprezentantului organului de urmărire penală reprezintă un act juridic prin care acesta, în limitele competenței sale, în ordinea stabilită de lege, exprimă, sub forma unui ordin de autoritate statală, concluzii privind efectuarea (sau neefectuarea) unor acțiuni procesuale concrete, determinate de necesitatea realizării sarcinilor procesului penal și de cerințele legii, raportate la situația de fapt existentă” [12, p. 34].

Există și o altă părere asupra definirii deciziei procesuale. Astfel, A. B. Lomidze consideră decizia procesuală a reprezentantului organului de urmărire penală drept „un element necesar al activității sale procesuale, a cărui esență constă în alegerea, dintre scopurile și mijloacele alternative prevăzute de lege, a celor care decurg din datele faptice stabilite la momentul adoptării deciziei, exprimă voința de autoritate a organului de urmărire penală, sunt orientate spre realizarea sarcinilor urmăririi penale și sunt „îmbrăcate” în forma unui act juridic” [16, p. 23].

În definiția sa, autorul pornește pe deplin justificat de la „adoptarea deciziei” ca proces, ajungând la actul de aplicare a dreptului, în care aceasta își găsește expresia sa exterioară. În ceea ce privește, însă, conținutul intern al acestei formulări, nu se poate fi pe deplin de acord cu afirmația lui A. B. Lomidze potrivit căreia esența deciziei constă în alegerea dintre scopurile și mijloacele prevăzute de lege. Or, se consideră că scopul, la fel ca și sarcina normei procesuale, nu poate fi ales, întrucât el este concret și strict determinat de legiuitor. Nu poate exista o situație în care, într-un caz, scopul normei juridice să fie unul, iar în altul – diferit. Alegerea poate viza doar mijloacele prevăzute de lege, prin aplicarea cărora se presupune realizarea scopului respectiv. În funcție de cazul concret, de situația existentă, pentru atingerea aceluiași scop este posibilă alegerea unor mijloace diferite, singura cerință impusă acestora fiind consacrarea lor în lege [15, p. 74].

Totuși, se impune a observa că alegerea trebuie să presupună existența mai multor mijloace în prezența unor temeuri identice. În caz contrar, nu mai este vorba despre o alegere, ci despre o prescripție. Or, tocmai pentru că majoritatea normelor Codului de procedură penală au un caracter imperativ, un asemenea element precum posibilitatea alegerii nu poate fi considerat specific deciziei procesuale (ordonanței) și, în consecință, nu poate fi inclus în noțiunea acesteia.

Comparând definițiile deciziilor procesuale menționate mai sus, nu este dificil de observat existența unor trăsături comune, care diferă doar prin formulare. Printre acestea se numără:

1) *Adoptarea deciziei exclusiv de către organe de stat competente și persoane cu funcții de răspundere care realizează procesul penal.* În ceea ce privește conexarea (disjungerea) cauzelor penale, aceasta înseamnă că o asemenea decizie poate fi adoptată numai de acele persoane cu funcții de răspundere și de acele organe care sunt expres împuternicite în acest sens prin normele instituției conexării și disjungerii cauzelor penale și care poartă răspundere personală pentru aplicarea lor

corespunzătoare. Dacă legea prevede că o acțiune sau o măsură procesuală trebuie încuviințată, autorizată sau conformată de procuror ori, după caz, de judecătorul de instrucție, un exemplar al ordonanței rămâne la procuror ori la judecătorul de instrucție [2, p.516];

2) *Existența răspunsurilor la întrebările procesual-juridice corespunzătoare, care exprimă voința de autoritate.* Conform acestei trăsături, decizia privind conexarea (disjungerea) cauzelor penale trebuie să includă un răspuns la întrebările care decurg din circumstanțele constatate în cauza penală cu privire la necesitatea aplicării normelor acestei instituții. Decizia trebuie să fie acceptată ca atare de către toți participanții la procesul penal, indiferent de poziția pe care o ocupă în raport cu această chestiune;

3) *Exprimarea într-o formă stabilită de lege.* Această trăsătură presupune că decizia privind conexarea (disjungerea) cauzelor penale, adoptată de către subiectul competent al procesului penal, trebuie să fie redactată, conform normelor acestui institut de drept procesual penal, sub forma unei dispoziții (ordonanțe), cu conținutul său specific (incluzând partea introductivă, partea descriptivă și partea rezolutivă) și cu toate rechizitele și elementele de identificare cerute de lege [12, p. 33].

Ordonanța este un act procedural care trebuie folosit ori de câte ori legea nu prevede altfel [7, p. 619]. Ordonanțele sunt folosite numai când legea prevede expres că organul ia actul de dispoziție pe asemenea cale. Aceasta mărește operativitatea urmăririi și simplifică formele procesuale [8, p. 17]. Potrivit opiniei autorilor I. Neagu și M. Damaschin, rezultă că „Ordonanța reprezintă actul procesual cel mai utilizat” [3, p. 45].

Autorii T. Osoianu și D. Ostavciuc menționează că „În cazurile prevăzute de lege organul de urmărire penală va decide prin ordonanță realizarea acțiunilor sau măsurilor procesuale și în acest caz ordonanța va constitui temeiul de drept permisiv de a realiza acțiunea sau măsura respectivă. Ordonanța este compusă din trei părți, trebuie să fie motivată și să cuprindă: a) în partea introductivă: data și locul întocmirii, numele, prenumele și calitatea persoanei care o întocmește, cauza la care se referă; b) în partea descriptivă: obiectul acțiunii sau măsurii procesuale și temeiul legal. Aici este argumentată oportunitatea acțiunii sau măsurii în contextul cauzei cercetate și se face referință la prevederile Codului de procedură penală; c) în partea rezolutivă: hotărârea propriu-zisă și semnătura celui care a întocmit ordonanța. În ultima parte pot fi indicate mențiuni suplimentare, de exemplu, privind informarea părților interesate. Neinformarea sau informarea tardivă a părților în proces privind emiterea ordonanțelor de către organul de urmărire penală ar putea să prejudicieze drepturile și interesele legale ale acestora. Decizia formulată în partea rezolutivă trebuie să rezulte din argumentele în fapt și în drept reținute în partea descriptivă, adică este agreată numai o legătură logică, de cauzalitate între aceste părți ale ordonanței” [5, pp. 256-259].

4) *Axarea și orientarea spre realizarea scopurilor procesului penal.* Această trăsătură subliniază cel mai clar apartenența deciziei la categoria hotărârilor procesuale. Esența sa constă în faptul că decizia

(ordonanța) privind conexarea (disjungerea) cauzelor penale îndeplinește sarcina sa imediată, exercitând un impact practic asupra relațiilor sociale care constituie obiectul reglementării juridice a acestei instituții juridice, exprimând astfel concentrarea sa re atingerea scopurilor întregului proces penal.

Pe lângă trăsăturile analizate, se propune să fie evidențiată, ca trăsătură specifică a deciziei procesuale, legalitatea și temeinicia acesteia. A. Ia. Dubinski observă că menționarea și materializarea cerințelor de legalitate și temeinicie în conținutul deciziilor reprezentanților organelor de urmărire penală „are un caracter prea general” [12, p. 33].

În literatura juridică se subliniază legătura strânsă dintre cerințele de legalitate și temeinicie. Cu toate acestea, în pofida „apropierii” lor, ele reprezintă proprietăți independente ale deciziilor procesuale. Acest lucru se evidențiază prin faptul că, deși o decizie procesuală poate fi temeinică, aceasta poate fi totuși ilegală, de exemplu, din cauza încălcării unor cerințe formale de ordin procesual. În același timp, o decizie netemeinică va fi întotdeauna ilegală, întrucât temeinicia constituie o cerință a legii [13, p. 22].

Într-adevăr, omul, aplicând prevederile normelor juridice, „are tendința de a greși”. Domeniul procesului penal nu este o excepție în acest sens. Erorile și, prin urmare, încălcările cerințelor legii sunt deplin posibile la adoptarea unei decizii procesuale. Cu toate acestea, chiar și atunci când este eronată, adoptată cu încălcarea legii, voința de autoritate a organului competent (persoanei cu funcție de răspundere) nu încetează să fie o decizie procesuală. Decizia procesuală adoptată rămâne întotdeauna decizie procesuală, chiar dacă conține încălcări ale cerințelor legale fiind, în opinia lui A. R. Mihailenco, ilegală [18, p. 119].

Prin urmare, noțiunea de decizie, la fel ca și noțiunea oricărui alt fenomen sau obiect, trebuie să cuprindă doar trăsături constante și imuabile. Astfel, menționarea legalității și temeiniciei în noțiunea de decizie procesuală ca trăsături este redundantă și nu corespunde cerințelor pe care ea trebuie să le îndeplinească, acest lucru fiind unul firesc prin sine însuși.

Pe baza concluziilor obținute în urma analizei definițiilor deciziei procesuale prezentate mai sus, poate fi formulat următorul concept al acesteia: Decizia procesuală reprezintă un element al activității procesuale a persoanei cu funcție de răspundere (organului) competente, conținând o voință de autoritate, determinată de scopul general al procesului penal, care reglementează problemele procesual-juridice apărute în cauză și se exprimă sub forma unui act de aplicare a dreptului, cu o formă procesuală strict determinată.

Prin înlocuirea în această definiție a termenilor corespunzători, se poate formula noțiunea unei decizii procesuale specifice. În același timp, va fi clar că această decizie aparține în mod efectiv categoriei deciziilor procesuale.

Prin urmare, noțiunea deciziei privind conexarea (disjungerea) cauzelor penale poate fi definită ca un *element al activității procesuale a persoanei cu funcție de răspundere, a organului competent, care conține voința de autoritate privind conexarea (disjungerea)*

cauzelor penale (materialelor), determinată de scopul general al procesului penal, ce reglementează problema stabilirii corecte a limitelor acuzării în materie penală în scopul asigurării unei cercetări complete și obiective a faptei penale, exprimată sub forma unei hotărâri (ordonanțe).

Noțiunea deciziei privind conexarea (disjungerea) cauzelor penale, datorită trăsăturilor caracteristice, reflectă suficient de complet conținutul intern al acestei hotărâri procesuale. Totuși, pentru a înțelege esența fenomenului studiat, nu este suficientă doar caracterizarea internă. Analiza trebuie să cuprindă și aspectele externe, fiind realizată într-o manieră sistemică.

În cursul urmăririi penale, toate deciziile procesuale adoptate de persoanele cu funcții de răspundere care efectuează procesul penal nu sunt arbitrare. Ele sunt determinate de anumite sarcini concrete, care se realizează în cadrul unor funcții bine definite. Deoarece sarcina reprezintă o proprietate definitorie a deciziei, pentru a stabili locul acesteia în sistemul funcțiilor corespunzătoare, este necesar să fie indicată și specificată, în special, sarcina deciziei privind conexarea și disjungerea cauzelor penale.

Din perspectiva interpretării gramaticale, în limba română, sarcina reprezintă ceea ce necesită a fi îndeplinit sau soluționat, o anumită misiune sau obligație [4, p. 1257]. I. E. Bâhovski sublinia, la vremea sa, că sarcina conexării și disjungerii cauzelor penale constă în determinarea volumului urmăririi penale [10, p. 8]. Autorii care au studiat ulterior problemele conexării și disjungerii cauzelor penale, fără a oferi vreo argumentare, s-au alăturat definiției propuse de I. E. Bâhovski [11, p. 48; 19, 12].

Noțiunea de „volum al urmăririi penale” este suficient de largă: aceasta include toate acțiunile și deciziile adoptate pe parcursul urmăririi, toate materialele și documentele conținute în dosar, până la citații și certificate de cazier. Volumul urmăririi penale reprezintă tot ceea ce este legat de cauza penală, în detaliu.

În același timp, nu toate elementele urmăririi penale influențează decizia privind conexarea sau disjungerea cauzelor penale. Este evident că, dacă o persoană a fost supusă aducerii forțate în legătură cu diferite cauze penale fără legătură între ele, acest fapt nu constituie încă un temei pentru conexarea lor. Tocmai acest aspect l-a determinat pe I. E. Bâhovski să restrângă substanțial noțiunea de volum al urmăririi penale, incluzând în aceasta nu toate elementele activității procesuale, ci doar „numărul de infracțiuni și cercul persoanelor trase la răspundere penală în cadrul unei cauze penale, stabilite pe baza normelor dreptului penal și determinate de cerințele legislației procesual-penal...” [10, p. 19].

Înțelegerea volumului urmăririi penale în acest context ridică anumite obiecții. În baza unei asemenea definiții, decizia privind înlocuirea sau revocarea măsurii preventive a unei persoane sau suspendarea cauzei penale ar fi realizată în afara cadrului urmăririi penale, ceea ce contravine atât legislației, cât și teoriei procesului penal. Or, este necesar să se găsească o definiție mai precisă pentru cercul circumstanțelor care generează necesitatea conexării sau disjungerii cauzelor penale și, prin urmare, reprezintă obiectul acestei activități. Este rezonabil să

presupunem că acest cerc de circumstanțe nu reprezintă altceva decât obiectul probatorului în cadrul cauzei penale. Prin urmare, sarcina conexării și disjungerii cauzelor penale constă în determinarea corectă a obiectului probatorului.

Într-adevăr, orice conexare (disjungere) a cauzelor penale mărește sau reduce, în cadrul unei cauze penale concrete, totalitatea elementelor ce trebuie dovedite. Conexând două cauze privind furturile comise de aceeași persoană, ofițerul de urmărire penală este obligat să dovedească ambele evenimente infracționale, natura și cuantumul prejudiciului pentru fiecare furt în parte etc.

Totuși, nu toate elementele obiectului probatorului fac parte din cercul circumstanțelor care determină necesitatea conexării (disjungerii) cauzelor penale. Unele dintre acestea, chiar și în cazul coincidenței în diferite cauze penale, nu conduc la conexarea lor. De exemplu, dacă infracțiunile au cauzat același prejudiciu sau dacă făptuitorii au comis diferite infracțiuni în aceleași circumstanțe agravante etc. Prin urmare, determinarea corectă a obiectului probatorului în cadrul unei cauze penale concrete reprezintă o sarcină mai amplă decât cea rezolvată prin conexarea (disjungerea) cauzelor penale.

Pentru determinarea sarcinii conexării și disjungerii cauzelor penale, este necesar să se stabilească care circumstanțe din obiectul probatorului generează necesitatea adoptării acestei decizii. În acest sens, trebuie recunoscută ca fiind corectă poziția lui A. M. Larin, E. B. Melnikova și V. M. Savițki, care divizează obiectul probatorului în „obiectul apărării” și „obiectul acuzării”, înțelegând prin acesta din urmă „un fapt juridic complex, care constituie temei pentru urmărirea penală și pronunțarea sentinței de condamnare” [14, pp. 88-89].

Mai mult, în cauzele privind infracțiunile cu mai multe episoade sau infracțiunile comise în grup, acești autori evidențiază obiecte specifice ale acuzării, „în a căror privință trebuie efectuat probatoriul:

- 1) comiterea de către o singură persoană a mai multor infracțiuni;
- 2) participarea mai multor persoane la una sau mai multe infracțiuni;
- 3) comiterea unei infracțiuni și tăinuirea sau nedenunțarea ei;
- 4) comiterea de către mai multe persoane a unor infracțiuni diferite, dintre care unele sunt determinate de săvârșirea altora (de exemplu, neglijența în evidența contabilă și sustragerile determinate de acest fapt);
- 5) mai multe infracțiuni comise de persoane diferite fără semne de participare comună (de exemplu, încălcări neglijente ale regulilor de securitate, care au provocat un accident cu victime umane)” [14, p. 89-90].

Într-adevăr, oricare dintre temeiurile conexării (disjungerii) cauzelor penale presupune identificarea (afirmarea vinovăției) unei persoane pentru săvârșirea infracțiunii, întrucât se bazează pe probarea fie a participării acesteia la comiterea faptelor, fie a implicării sale în infracțiune. Orice conexare sau disjungere a cauzelor penale mărește sau reduce temeiurile pentru urmărirea penală și pronunțarea unei sentințe de condamnare în cadrul cauzei respective. Cu alte cuvinte, ea mărește sau reduce obiectul acuzării în cadrul cauzei penale.

Anume componenta infracțiunii, pe care se bazează evaluarea juridică a laturii faptice, determină limitele obiectului acuzării. Prin urmare, regula obiectului unic și indivizibil al acuzării trebuie să servească drept criteriu în soluționarea problemei conexării și disjungerii cauzelor penale. Latura faptică a obiectului acuzării va fi determinantă pentru evaluarea juridică, deoarece de aceasta depinde conținutul acuzării. Evaluarea (aprecierea) juridică, bazată pe componenta infracțiunii consacrată de lege, determină, la rândul său, limitele acuzării în cadrul unei cauze penale concrete.

Acuzarea (învinuirea) reprezintă afirmarea, direcționată spre realizarea răspunderii penale, reflectată în actul procesual al organului de urmărire penală, al procurorului privind comiterea infracțiunii de către o anumită persoană [9, p. 215].

Pe parcursul urmăririi penale, elementele laturii de fapt a obiectului acuzării pot suferi modificări. Este vorba despre modificarea informațiilor privind fapta, nu despre modificarea faptei în sine. Această modificare poate avea un caracter variat. În unele cazuri, este vorba despre informații referitoare la anumite elemente ale laturii de fapt, de exemplu, momentul comiterii faptei (modificări în cadrul unui singur element). În alte cazuri, pot fi date referitoare la existența unui alt element de fapt, de exemplu, o altă infracțiune sau un alt participant (aparitia unui element suplimentar de același fel al laturii faptice). În plus, modificarea laturii faptice a acuzării, fie în cadrul unui singur element, fie prin apariția unui element suplimentar, poate afecta sau nu evaluarea juridică a obiectului acuzării.

Astfel, modificarea în cadrul unui singur element de fapt poate determina schimbarea încadrării juridice (prejudiciul considerat semnificativ este recunoscut ca fiind unul mare), sau poate păstra încadrarea anterioară (informațiile privind prejudiciul s-au schimbat, dar evaluarea sa rămâne ca fiind semnificativă). În mod corespunzător, modificarea obiectului acuzării prin apariția unui nou element de fapt poate conduce fie la schimbarea aprecierii juridice (stabilirea celui de-al doilea episod infracțional cu caracteristica calificativă a criteriului repetării), fie la păstrarea acesteia neschimbate (este stabilit, de asemenea, un episod comis repetat, dar caracteristica calificativă a repetării nu este prevăzută).

Modificarea obiectului acuzării poate avea un caracter divers și nu este întotdeauna legată de evaluarea juridică a infracțiunii. Pe lângă problemele legate de modificarea acuzării, procurorul se poate confrunta cu întrebări precum: într-o singură cauză penală sau în cauze diferite, trebuie să se efectueze urmărirea penală pentru elementele suplimentar identificate, de același tip, ale laturii faptice a obiectului acuzării? De exemplu, atunci când se stabilește o altă persoană care a comis infracțiunea cercetată. Astfel de probleme apar doar în cazul unei modificări a laturii de fapt a obiectului acuzării, în urma căreia apare un element suplimentar (grup de elemente) de același tip al laturii faptice – infracțiunea sau persoană – în cadrul aceleiași cauze sau al unei alte cauze, urmând a se decide dacă investigarea acestora trebuie să se facă împreună (într-un singur proces) sau separat (în cauze penale diferite).

În cazul unei asemenea modificări, nu este prioritară schimbarea acuzării, ci determinarea corectă a limitelor ei în cadrul cauzei penale respective. Unitatea și indivizibilitatea obiectului acuzării vor servi, în acest context, drept criteriu de bază pentru soluționarea problemei conexării sau disjungerii elementelor de același tip ale laturii de fapt a obiectului acuzării într-o singură cauză penală.

Concluzii. Adoptarea deciziei privind conexarea sau disjungerea cauzelor penale, în conformitate cu criteriul obiectului unic și indivizibil al acuzării și, ținând cont de gradul de interdependență al elementelor acestuia, are menirea de a contribui la îndeplinirea unei cerințe legale, și anume temeinicia. Este logic că necesitatea adoptării unei decizii, fără de care nu se poate asigura desfășurarea corespunzătoare a urmăririi penale, indică la existența unei sarcini, pentru realizarea căreia această decizie este necesară. Condițiile adoptării deciziei sunt stabilite prin lege (de exemplu, existența consimțământului factorului de decizie, forma procesuală determinată etc.). Acestea urmăresc un singur scop – respectarea legalității.

Indicația temeiurilor juridice pentru adoptarea deciziei privind conexarea (disjungerea) cauzelor penale evidențiază importanța acesteia. În plus, fără analizarea temeiurilor conexării (disjungerii) cauzelor penale, nu poate fi relevată temeinicia pe care acestea o asigură și care constituie, de asemenea, esența ei.

Necesitatea adoptării unei decizii privind stabilirea comună sau separată a unor circumstanțe de fapt ale cauzei penale poate fi determinată de cerințele legislației procesual-penale referitoare la condițiile generale ale înfăptuirii actului de justiție (soluționarea rapidă a cauzei penale, investigarea separată a cauzelor privind infracțiunile comise de minori etc.). Aceste cerințe pot fi consacrate expres de legiuitor în articolele corespunzătoare dedicate conexării (disjungerii) cauzelor penale, fie limitate la o mențiune generală privind necesitatea respectării lor.

Opinia specialiștilor în procedura penală și a practicienilor privind noțiunea de legalitate nu relevă contradicții semnificative și diferă doar prin gradul de detaliere al definiției respective. Spre deosebire de legalitate, conținutul noțiunii de „temeinicie” nu are o interpretare univocă. Conceptul de temeinicie a deciziei procesuale derivă din conformitatea conținutului documentului procesual cu circumstanțele stabilite de materialele dosarului penal. Temeinicia constă într-un ansamblu de motive de fapt și juridice pentru adoptarea actelor procesual-penale. O înțelegere clară a ceea ce înseamnă temeinicia și a conținutului pe care legiuitorul îl atribuie acesteia, aplicabil deciziilor procesuale, oferă posibilitatea de a ghida organele de drept și persoanele cu funcții de răspundere spre respectarea mai exactă a cerințelor legalității și permite evitarea unor erori semnificative.

Temeinicia deciziei procesuale înseamnă existența probelor care confirmă argumentarea, justificarea temeiurilor prevăzute de lege pentru adoptarea deciziei procesuale respective, inclusiv a celei care privește conexarea sau disjungerea cauzelor penale.

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: Legea Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2003, nr.104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.
2. DOLEA, I.; D. ROMAN; Iu. SEDLEȚCHI; T. VIZDOAGĂ ș.a. *Drept procesual penal*. Chișinău: Ed. Cartier Juridic, 2005. 960 p. ISBN 9975-79-343-6.
3. NEAGU, I. și M. DAMASCHIN. *Tratat de procedură penală. Partea specială*. Ediția a III-a, revizuită și adăugită. București: Ed. Universul Juridic, 2021. 741 p. ISBN 978-606-39-0601-5
4. OPREA, I.; C.-G. PAMFIL; R. RADU și V. ZĂSTROIU. *Noul dicționar universal al limbii române*. Ediția a 2-a. București: Ed. Litera Internațional, 2006. 1676 p ISBN 978-973-675-307-7.
5. OSOIANU, T. și D. OSTAVCIUC. *Urmărirea penală: Curs universitar*. Chișinău: Ed. Cartea Militară, 2021. 280 p. ISBN 978-9975-3366-8-0.
6. PINTEA, A.; D.-C. PINTEA și A.-C. BĂLĂNESCU. *Urmărirea penală. Aspecte teoretice și practice. Modele de acte procesuale și procedurale*. București: Ed. Universul Juridic, 2020. 597 p. ISBN 978-606-39-0607-7.
7. THEODORU, Gr. și I.-P. CHIȘ. *Tratat de drept procesual penal*. Ediția a 4-a. București: Ed. Hamangiu, 2020. 1192 p. ISBN 978-606-27-1671-4.
8. VOLONCIU, N. *Tratat de procedură penală. Parte specială*. Vol. II. București: Ed. Paideia, 1994. 502 p. ISBN 973-9131-24-7.
9. ZAMFIR, V. *Instituția învinuirii în procesul penal: funcții ale învinuirii în procesul penal, mecanism procesual de realizare*. Monografie. Chișinău: Ed. Lexon-Prim, 2018. 242 p. ISBN 978-9975-139-71-7.
10. БЫХОВСКИЙ, И. Е. *Соединение и выделение уголовных дел в уголовном процессе*. Москва: Госюриздат, 1961. 77 с.
11. ДРОБНИН, Д. В. *Соединение и выделение уголовных дел как гарантия их всестороннего, полного и объективного исследования: Дис. ... канд. юрид. наук*. Самара, 1999. 221 с.
12. ДУБИНСКИЙ, А. Я. *Исполнение процессуальных решений следователя: Правовые и организационные проблемы*. Киев: Наукова Думка, 1984. 182 с.
13. КАРНЕЕВА, Л. М. *Привлечение к уголовной ответственности. Законность и обоснование*. Москва: Юридическая Литература, 1971. 133 с.
14. ЛАРИН, А. М.; Э. Б. МЕЛЬНИКОВА и В. М. САВИЦКИЙ. *Уголовный процесс России: Лекции-очерки*. Под ред. В. М. САВИЦКОГО. Москва: БЕК, 1997. 314 с. ISBN 5-85639-184-5.
15. ЛЕВЧЕНКО, И. П. *Механизм применения права (опыт системного исследования): Монография*. Смоленск: Изд-во Смолен. гуманит. ун-та, 1997. 101 с. ISBN 5-88984-037-1.
16. ЛОМИДЗЕ, А. Б. *Прокурорский надзор за законностью и обоснованностью принимаемых следователем процессуальных решений*. Москва: Юрлитинформ, 2000. 100 с. ISBN 5-93295-014-5.
17. ЛУПИНСКАЯ, П. А. *Решения в уголовном судопроизводстве, их виды, содержание и формы*. Москва: Юридическая Литература, 1976. 168 с.
18. МИХАЙЛЕНКО, А. Р. *Уголовно-процессуальные акты и их роль в обеспечении законности. В: Проблемы охраны прав граждан в сфере борьбы с преступностью: Межвуз. сб. науч. трудов*. Иваново, 1980, с. 115-123.
19. ТУМАШОВ, С. А. *Проблемы соединения и выделения уголовных дел: Дис. ... канд. юрид. наук*. Волгоград, 1998. 241 с.
20. ЭЛЬКИНД, П. С. *Толкование и применение норм уголовно-процессуального права*. Москва: Юридическая Литература, 1967. 192 с.